

Т. М. Іванець,
студентка спеціальності «Міжнародні відносини»
Маріупольського державного гуманітарного університету

ЯПОНСЬКІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

На сьогоднішній день японська економіка є одною з наймогутніших у світі. Ця країна вже багато років проводить масштабне інвестування у різних країнах. Більш активне залучення японських інвестицій в Україну могло б зіграти вирішальну роль у подальшому розвитку української держави і її інтеграції у ринкову економіку. А якщо взяти до уваги той факт, що нова зовнішньополітична доктрина Японії «Арка свободи та процвітання», проголошена міністром закордонних справ Т. Асо на промові в Токіо 30 листопада 2006р., акцентує увагу на необхідності активізації зовнішньополітичної співпраці з країнами уздовж Євразійського периметру, то у нашій країні з'явилася змога в рамках цієї доктрини покращити японо-українську економічну співпрацю.

Взагалі, питанням, пов'язаним з проблемами японо-українських відносин, у період незалежності України не надавали належної уваги. На сьогоднішній момент ще не має ґрунтовний досліджень у цій сфері. Відносини між Україною та Японією здебільшого розглядаються лише у рамках загальних досліджень про Японію або як один з аспектів зовнішньої політики України. Але стрімкий розвиток японо-української економічної співпраці, особливо вже у ХХІ ст., змушує з іншого боку підійти до цього питання. Стає все більш зрозумілим, що для України було б великою помилкою недооцінювати роль співробітництва з Країною Сходячого Сонця. Прикладом росту зацікавленості цим питанням серед науковців можна вважати дослідження Ю. Костенко «Україно-японські відносини сьогодні», яке побачило світ у 2004р. Але найбільш масштабні досягнення науки у цьому напрямку ще попереду.

Повертаючись до проблеми інвестицій, можна сказати, що процес інвестування в українську економіку зараз є неймовірно важливим і актуальним питанням, яке підіймається не тільки у наукових колах. Але нюанс у тому, що воно часто розглядається лише як одна зі складових загального розвитку економічних відносин (особливо це стосується японо-українського співробітництва у цій галузі). Це ж дослідження має на меті сконцентрувати увагу саме на проблемі японських інвестицій в Україну, окресливши нагальний стан речей і проаналізувавши існуючі проблеми в цьому процесі, а також спробувати визначити подальші перспективи цього напрямку співробітництва між двома країнами.

Японо-українська економічні відносини беруть свій початок з 1993р., коли японський уряд надав молодій українській державі позику у 200 млн. доларів США. Рік потому був створений комітет ділової співпраці з Україною в рамках Федерації економічних організацій Японії "Кейданрен", ініціаторами створення якого виступили провідні японські компанії [6]. Ці події можна класифікувати як перші кроки на шляху економічного співробітництва з Японією, та взагалі, саме з цього часу в українській дипломатії з'являється японський вектор. Відтоді економічні контакти між Україною та Японією не припинялися, не дивлячись на періодичні ускладнення.

Якщо уважно проаналізувати розвиток пріоритетів у японській зовнішній політиці за останні десятиріччя, то можна помітити, що інвестиції за кордон залишаються упродовж усього періоду вагомою складовою. Та ні для кого не секрет, що останнім часом спостерігається суттєве послаблення позицій японських корпорацій на західноєвропейському ринку. На питання, у чому причина, аналітики однозначної відповіді поки що не дають. Не виключено, що це якимось чином пов'язано з прискоренням інтеграційних процесів в європейській економіці в останній період. Дехто пов'язує цей процес зі зниженням темпів росту у самій японській економіці. Так воно чи

ні, але факт залишається фактом. Як альтернативне рішення виступає концепція, що передбачає активне просування на схід. У зв'язку з цим японські корпорації збільшують свою присутність у Центральній та Східній Європі. Підтвердженням цього є проект японського уряду, який передбачає тристоронню співпрацю: Японія – Україна – Польща, у рамках «Арки свободи та процвітання» [4].

Очевидним є і той факт, що останнім часом процес інвестування в українську економіку з боку Японії набирає обертів. На серпень 2005р. за офіційною статистикою японські інвестиції склали близько 38,66 млн. доларів. Хоча за даними Посольства Японії в Україні, якщо врахувати інвестиції філій японських корпорацій в Європі, ця сума перевищує 200 млн. доларів [1]. Ця відмінність у цифрах виникає через те, що у офіційній статистиці інвестиції, що надходять з японських філій, не зазначені як японські. Ось наприклад, інвестування у компанію „Ядзакі – Україна” проводилося німецькою філією компанії „Ядзакі”, а саме компанією „Ядзакі – Юроп Лімітід”, тому в за даними статистики ця інвестиція позначена як німецька. Тому, говорячи про масштаби японського інвестування в Україну, не можна оперувати лише офіційною статистикою: треба враховувати широкую систему японських філій по всьому світі. Що ж стосується обсягів інвестування, то аналітики прогнозують, що до 2010р. рівень японських інвестицій може сягнути показників США, Росії та Німеччини [2]. Це красномовно свідчить про зацікавленість японських капіталів в українському ринку.

Говорячи про проблеми інвестування, треба враховувати, що для японського інвестора характерним є те, що він не просто намагається вигідно вкласти гроші, але й бажає заручитися гарантіями стабільних умов для подальшого розвитку, тому орієнтується на активний процес налагодження контактів із владою, до того ж на різних рівнях. Ділові кола Японії, зважаючи на низку непослідовних і неузгоджених дій з боку українського уряду стосовно окремих японських компаній і урядових програм, уникають довгострокових проектів з українськими підприємцями. До сьогоднішнього часу перевага надається торгівельним операціям та інвестуванню на кредитних основах. Таким чином японські компанії попереджають ризик втрати своїх власних інвестиційних активів. Все це звісно свідчить не на користь української законодавчої бази, яка не може гарантувати стабільність іноземним інвесторам (і це стосується не лише Японії – подібна проблема стоїть перед усіма іноземними капіталами).

Та не дивлячись ні на що, процес зближення Японії та України стає з кожним роком все очевиднішим. Важливу роль відіграє і той факт, що українську державу у японському суспільстві сприймають як одну з найбільш демократичних країн на пострадянському просторі. Крім того, інтерес до України як до об'єкта інвестування зріс після розширення Європейського Союзу, коли Україна набула статус сусіда ЄС.

Загалом, розвиток японо-українських зв'язків в сфері інвестицій дотепер стримується головним чином через відсутність довіри з боку японського партнера, що базується на сприйнятті японцями реалій нашого громадського життя з погляду оцінки політичної й економічної ситуації в Україні. Безумовно, зміни у відносинах між Японією та Україною в цілому мають позитивну динаміку, однак темпи позитивних змін на сьогоднішньому етапі не задовольняють жодну зі сторін. Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Муцуо Мабучі у своєму інтерв'ю зазначив: «...для залучення інвестицій Україні зараз потрібно покращувати інвестиційний клімат. На жаль, досі тут немає достатньої прозорості, ...існують законодавчі проблеми. Тому вести бізнес в Україні досить складно. Якщо ця система налагодиться, якщо все законодавство буде зрозумілим, якщо буде прозорою система бізнесу, тоді будуть усі умови для того, щоб японський бізнес прийшов до України. ...у нас є великий потенціал для співпраці, особливо в галузях енергозбереження, ефективного використання енергії» [5]. Ці слова - добрий привід для роздумів, особливо з боку представників українських законодавчих структур. Співробітництво з Японією для нас вигідно, тому треба зацікавити японського партнера, а не створювати бар'єр для ефективної співпраці.

Якщо виділяти перспективні інвестиційні напрямки, то ними, як і раніше, залишаються транспортний та енергетичний. Проекти у цих сферах реалізуються, головним чином, шляхом фінансування з боку Японського банку міжнародного співробітництва у рамках програми Офіційної допомоги розвитку, а також деякими комерційними банками. Співробітництво у рамках Офіційної допомоги розвитку є стратегічно важливим кроком, бо воно своїм прикладом демонструє японським компаніям ефективність співпраці з Україною, активізуючи, таким чином, процес надходження в українську економіку капіталів приватних інвесторів.

Прикладами успішного двостороннього співробітництва на сучасному етапі являються масштабний інвестиційний проект корпорації „Ядзакі” з випуску електрокабелів для провідних автомобілебудівних компаній Європи у Закарпатській області та співробітництво промислово-інвестиційного холдинга „Богдан” з японською корпорацією „Ісудзу” по налагодженню в Україні виробництва пасажирських автобусів. Крім того, не можна не відмітити важливість надання Україні у 2006р. найбільшого за всю історію двосторонніх відносин кредиту на реконструкцію міжнародного аеропорту „Бориспіль” (173 млн. доларів на 30 років, з яких перші 10 років – пільгові: під 1,5% річних) [3]. Це свідчить про зростання довіри з боку Японії стосовно нашої країни і само по собі є добрим знаком.

Отже, підводячи підсумки, хотілось би наголосити на тому, що наша країна у своєму розвитку не стоїть на місці, і тому зовнішньоекономічні пріоритети та орієнтири не повинні сприйматися як щось непохитне – вони мають базуватися лише на нагальних інтересах і потребах держави. А чого потребує наша держава на сучасному етапі? Насамперед динамічного розвитку. А як відомо, цей процес не можливий без стабілізації в економіці. Саме стабільна економіка є показником стабільності країни. Якщо оцінювати ситуацію об’єктивно, то своїми силами українському суспільству найближчим часом буде важко досягти ринкових стандартів. Саме тому для нас дуже важливі іноземні інвестиції, як один із важелів на шляху прогресу. Зацікавленість Японія до українського ринку є для нас на сьогоднішньому етапі дуже вигідною. Японська держава може стати чудовим інвестором, особливо, якщо зважити на той досвід, який вона має у цьому процесі. Але, вкладаючи гроші, інвестори хочуть отримати гарантії, тому український уряд повинен якомога скоріше визначитися, на що згодна піти українська влада, щоб все-таки надати ці гарантії. Треба робити рішучі кроки у цьому напрямку, бо сьогоднішній стан речей не задовольняє ні Україну, ні Японію. Обидві країни зацікавлені у співпраці, тому, я вважаю, ми повинні піти на зустріч нашим японським партнерам, щоб забезпечити динамічний розвиток двостороннім економічним стосункам і якнайскоріше вивести його на новий, більш продуктивний, рівень.